KIRKKONUMMI
KAUHALA
Överängen 257010042
Sikunsuo 257010043
Koivistoåkern 257010044
Strandäng 1000003741
Sikunsuo 2 1000013399

Johanna Seppä 2008

Koekaivaus

f 145678:3

MUSEOVIRASTO

SISÄLLYSLUETTELO

GT-KARTTAOTE	2
PERUSKARTTAOTE	3
JOHDANTO	4
RAPORTIN RAKENTEESTA	4
TUTKIMUSHISTORIA	5
SIJAINTI JA MAASTO	6
KAIVAUSMENETELMÄT	7
Överängen 257010042	9
Sikunsuo 257010043	13
Koivistoåkern 257010044	17
Strandäng 1000003741	20
Sikunsuo 2 1000013399	22
YLEISIÄ HUOMIOITA	24
KIRJALLISUUTTA	24
NEGATIIVILUETTELO	25
DIGIKUVALUETTELO	26
KARTTALUETTELO	26
KUVATAULUT	27
KARTAT	36

KIRKKONUMMI KAUHALA
Johanna Seppä 2008

Yleiskartta 1:100 000
Tutkimusalueen sijoittuminen, merkitty mustalla neliöllä

KIRKKONUMMI KAUHALA
Johanna Seppä 2008

Yleiskartta tutkimusalueesta
Westerkulla Golf Oy Ab:n sunnitteleman golfkentän eteläosa (rasteroitu alue)
Kauhalan muinaisjäännöskohteet

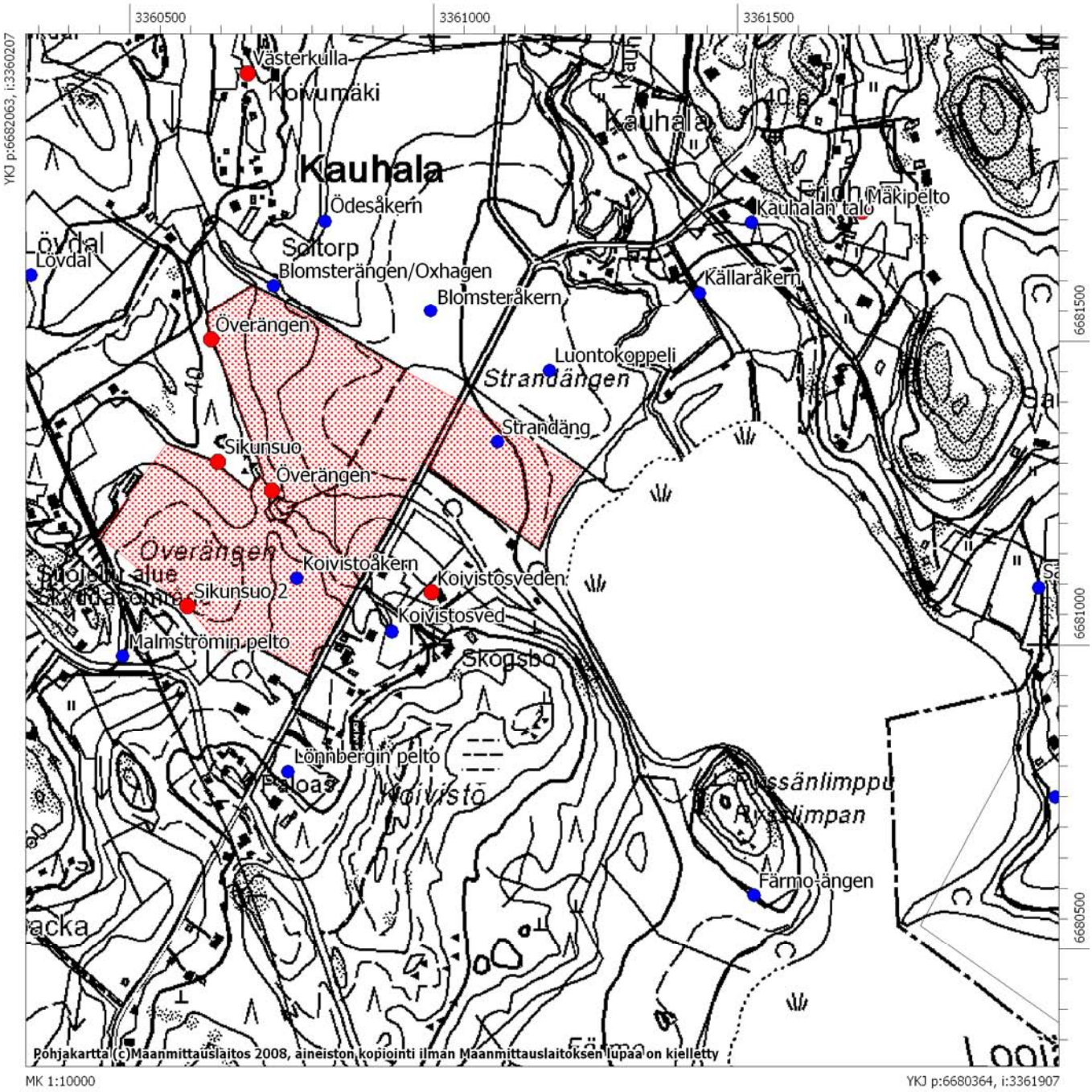

JOHDANTO

Westerkulla Golfin kenttä Kauhalan kylässä on suunniteltu sijoitettavaksi alueelle, jolta tunnetaan useita kiinteitä muinaisjäännöksiä ja runsaasti kivikautisten esineiden löytöpaikkoja, joista osa saattaa viitata entuudestaan tuntemattomiin kiinteisiin muinaisjäännöksiin. Tiedot alueen muinaisjäännöksistä perustuvat 1900-luvun alun kaivauksiin ja vuonna 1963 tehtyyn muinaisjäännösten inventointiin. Selvitykset ovat vanhentuneita, eikä muinaisjäännösten laajuudesta tai säilymisasteesta ole selkeää kuvaa.

Arkeologinen selvitys aloitettiin golfkenttäalueen eteläosasta, joka on viljeltyä peltoa. Tällä alueella on kolme kivikautista asuinpaikkaa ja erittäin runsaasti kiviesinelöytöjä. Koekaivaus kesti kaksi viikkoa ja sen kustannusarvio oli 18 500 euroa. Työ suoritettiin 28.4. – 9.5.2008. Kaivauksen johtajana toimi FM Johanna Seppä ja piirtäjänä FL Petro Pesonen Museovirastosta. Kaivausapulaisia oli neljä. Koekaivauksella selvitettiin, onko alueella säilynyt sellaisia esihistoriallisia kulttuurikerroksia, jotka vaatisivat lisätutkimuksia ennen golfkentän rakennustöiden aloittamista.

Rakennushankkeen yhteyshenkilönä toimi Anders Palmgren, joka antoi kaivauksen kuluessa tietoa rakennushankkeen yksityiskohdista. Koska peltoja muokattiin ja kylvettiin juuri tutkimusten aikaan keväällä, töiden aikataulusta neuvoteltiin tilanhoitaja Pekka Mäkisen kanssa.

Helsingissä 16.1.2009

FM Johanna Seppä

RAPORTIN RAKENTEESTA

Golfkentän eteläosan tutkimusalue sisältää useita muinaisjäännöksiä. Alueen yleiset piirteet, kuten tutkimushistoria käsitellään aluksi yhteenvetona koko alueelta, mutta jokaisen muinaisjäännöksen kaivaustutkimukset ja johtopäätökset käsitellään erikseen omina kappaleinaan. Eteläosan muinaisjäännökset ovat:

Överängen, kivikautinen asuinpaikka 257010042
Sikunsuo, kivikautinen asuinpaikka 257010043
Koivistoåkern, kivikautinen asuinpaikka 257010044, tutkimuksen jälkeen löytöpaikka
Strandäng, kivikautinen löytöpaikka 1000003741
Sikunsuo, kivikautinen löytöpaikka 1000013399, tutkimusten jälkeen nimetty Sikunsuo 2, kivikautinen asuinpaikka

TUTKIMUSHISTORIA

Kauhalasta on toimitettu Museovirastoon runsaasti kivikautisia löytöjä 1900-luvun alkupuolella. Gustaf Karlsson ja Johan Öfverberg möivät museon kokoelmiin peltojen muokkauksessa paljastuneita esineitä, lähinnä erilaisia kivikirveenteriä ja saviastianpaloja. Näiden esineiden löytötiedot eivät ole kovin tarkat, yleensä mainitaan vain mistä pellosta esine on peräisin. Lähes kaikki alueen löydöt ovat tarkemmin paikallistamattomia, joten asuinpaikkojen rajaaminen pelkästään niiden perusteella on mahdotonta. Alueelta löydetyt esineet on listattu kohteiden arkistotietojen yhteydessä.

Björn Cederhvarf kartoitti muutamia löytöpaikkoja vuonna 1907, mutta näissä kartoissa ei ole juurikaan kiinnekohtia nykyisiin karttoihin. Löytöpaikkoja ei voi paikallistaa tarkasti niiden avulla.

Runsaat löydöt toivat paikalle myös tutkijoita. Vuonna 1916 suoritettiin Sikunsuolla pieni kaivaus, koska niskaojan siirtämisen vuoksi kyseinen löytökohta tulisi tuhoutumaan. Löytöpaikka sijaitsi ojan partaalla 200 metriä isosta ladosta luoteeseen, harjanteen reunassa (katso kuva sivulla 31). Julius Ailio ei mainitse kaivauskertomuksessaan kaivauksen pinta-alaa eikä alueesta ole karttaa, joten tutkimuskertomus ei tuo lisäselvyyttä asuinpaikan sijaintiin tai laajuuteen. Nokinen ja likainen maa hietamaassa peltomullan alla, saviastian ja kvartsin palat todistavat asuinpaikasta. Kaivausalueella todettiin myös pyöreähkö noin 80 cm laajuinen liesikuoppa. Kaivauksen löydöt on luetteloitu numerolla KM 7135. Löytöjen joukossa on muun muassa nyörikoristeinen saviastianpala. Kartan puuttuessa on vaikea paikallistaa ilmeisen pienialaista kaivausta nykyiseen maastoon, joka on selvästikin muuttunut kaivauksen ajankohdan jälkeen. Metsäinen harjanne on yhä paikallaan mutta lato on purettu. Sen kivijalka erottuu kuitenkin harjanteen kaakkoispuolella olevassa peltosaarekkeessa. Niskaoja viittaa ilmeisesti Sikunsuon notkelmasta koilliseen, kohti jokilaaksoa johtavaan kapeaan uomaan. Tilanhoitaja Pekka Mäkinen kertoi, että Sikunsuosta kulkee nykyisin betoninen salaojaputki kolmen metrin syvyydessä ja notkoa on täytetty uuden tien ojista saadulla maalla. Metsäharjanteen eteläreunalle on rakennettu taloja sekä taloihin vievä ajotie (vert. kuvat sivulla 30). Tilanhoitajan mukaan ajotie on tehty pellon päälle ilman suurempia kaivutöitä. Harjanteen kärjessä olevan talon ja pellon välissä on kapea kesantokaistale. Kentällä saatujen havaintojen perusteella kaivausalue on sijainnut nykyisen pellon ulkopuolella, kesantoalueella tai jopa talon pihamaalla. Toisaalta tuntuu omituiselta, että niskaojaa olisi kaivettu tänne korkealle harjanteelle. Kyseessä on ollut nykymääritysten mukaan pelastuskaivaus. Todennäköisesti vain tuhoutumassa oleva osa asuinpaikasta on tutkittu ja muu alue on jäänyt koskemattomaksi.

Irtolöytöjä Kauhalan pelloista toimitettiin museoon vielä kaivauksen jälkeenkin. Vuonna 1922 Aarne Europaeus julkaisi Suomen muinaismuistoyhdistyksen vuosikirjassa tutkimuksensa Kirkkonummen ja Espoon muinaislöydöistä. Tutkimuksessa eri esinetyypit, niiden levintä ja ajoitus käydään läpi yksityiskohtaisesti. Kirjassa on myös kuvia Kauhalan löydöistä. Tutkimusaineisto on kerätty jo vuonna 1917, jolloin Europaeus laati myös kartan Kauhalan alueen löytöjen sijainnista. Tätä karttaa käytettiin apuna koekaivauksen suunnittelussa, sillä karttaan on merkitty suuntaa antavasti tärkeimmät löytöalueet ja yksittäisten esineiden löytöpaikat. Rajanveto asuinpaikkojen välillä on selvästi ollut vaikeaa, sillä esimerkiksi Sikunsuon ja Överängenin löydöt näyttävät lomittuvan eikä niitä voi käytännössä erottaa toisistaan (Europaeus 1922: 28).

Aarne Europaeus oli huomannut tutkimusta tehdessään vanhojen topografikarttojen korkeustiedoissa virheitä, jotka aiheuttivat vaikeuksia löytöjen ajoittamisessa. Hän suoritti vuonna 1949 korkeusvaaituksia Sikunsuon korkeuden tarkistamiseksi. Tulokset vastaavat nykyisiä peruskartan korkeustietoja.

Vuonna 1963 Veikko Lehtosalo inventoi Kirkkonummen esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Hän keskittyi lähinnä Porkkalan alueeseen ja katsoi, että Loojärven ympäristö oli jo hyvin käsitelty aikaisemmissa tutkimuksissa. Inventoinnin aikaan monet Kauhalan pellot olivat kasvillisuuden peitossa ja vain Sikunsuon asuinpaikalta kerättiin talteen löytöjä (KM 16193). Asuinpaikkojen rajoja ei vieläkään määritelty.

Alueen nuorakeramiikkalöytöjä käsitellään Suomen muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirjassa numero 72 vuodelta 1970 (Studier över den snörkeramiska kulturens keramik i Finland). Torsten Edgren on listannut ja luokitellut Kauhalan keramiikkatyypit, mutta Koivistosveden, Koivistoåkern, Sikunsuo ja Överängen on käsitelty yhtenä kokonaisuutena. Eri asuinpaikkojen väliset suhteet eivät selviä tarkemmin mutta Edgrenin mukaan Sikunsuon asuinpaikka kuuluu pääasiassa mesoliittiseen aikaan, vaikka sieltä on nuorakeraamisiakin löytöjä (Edgren 1970: 64).

Vuoden 2008 tutkimusalueen ulkopuolelta on syytä mainita eräs valtakunnallisesti merkittävä esihistoriallinen löytö. Noin 1,5 kilometriä tutkituilta löytöalueilta pohjoiseen, Kauhalanjoen varressa, sijaitsee hirvenluisen luutuuran löytöpaikka. Tuuran diaarinumero on KM 6254:1 ja muinaisjäännösrekisterin tunnus 1000003813. Kyseessä on yksi Suomen vanhimmista esinelöydöistä. Se on ajoitettu geologisin menetelmin boreaaliseen aikaan 8000 – 7500 eKr. Suuri osa tutkimusalueen löydöistä on myös mesoliittiselta ajalta ja asutus saattaa siis olla hyvinkin varhaista.

Yhteenvetona aikaisemmista löydöistä ja tutkimuksista voidaan sanoa, että kyseessä on hyvin merkittävä ja runsaslöytöinen alue, mutta koska kaivaustutkimukset ovat olleet vähäisiä, on varsinaisten asuinpaikkojen sijoittuminen alueella hyvin epäselvää. Asuinpaikkojen rajoihin ei ole otettu kantaa ja esinelöytöjä käsitellään ennemminkin yksittäisinä esineinä. Golfkentän rakennushankkeen takia oli tarpeen tuoda tarkemmin selkoa siihen, missä asuinpaikat konkreettisesti sijaitsevat ja onko niissä säilynyt kulttuurikerroksia, jotka antaisivat yksityiskohtaista, yhä puuttuvaa tietoa alueen asutushistoriasta. Erityisesti asuinpaikkojen ajoittaminen luonnontieteellisin menetelmin olisi tärkeää. Maankäytön muuttuessa on vaara, että viimeisetkin rippeet asuinpaikoista tuhoutuvat.

SIJAINTI JA MAASTO

Tutkimusalue sijaitsee Loojärven luoteispäässä, Kauhalanjoen lounaispuolella olevassa peltolaaksossa. Aluetta rajaa Lapinkylän ja Mankin välinen maantie etelässä (1130 Lapinkyläntie) ja Västerkullan kartanolle vievä tie idässä (Kauhalantie). Maaperä on pääosin vanhaa merenpohjaa, savea. Korkeimmilla kohdilla kyntökerroksen alla on hietaa. Maastossa on nähtävissä jääkauden jälkeinen merenpinnan lasku ja tyypillinen kivikautisen asutuksen maantieteellinen ympäristö. Pellon korkeimmat kohdat, Sikunsuon pohjoispuolinen metsäharjanne ja länsipuolinen Koivistoåkernin kumpare erottuvat ”muinaisina saarina”. Sikunsuon lahtimainen syvänne on myös selkeästi havaittavissa, vaikka se onkin kuivatettu pelloksi.

Aarne Europaeus kuvailee maastoa seuraavasti raportissaan tarkistusvaaituksista Sikunsuolla (Europaeus 1949: Korjauksia Kirkkonummen Kauhalan kylässä olevista Oxhagan ja Sikunsuon asuinpaikoista aikaisemmin antamiini tietoihin). Sikunsuo on umpiallas, jota rinnepellot ympäröivät joka puolelta. Suon koilliseen päin Loojärveen johtava laskuoja katkaisee vain kapeana rotkona moreeniselänteen, joka erottaa suonnotkon Loojärven laaksosta. Laskuoja on selvästi suon kuivausta varten kaivettu, vaikka paikalla on todennäköisesti ollut aikaisemminkin vähäisempi puro. Loojärven puolella Sikunsuon kynnys on Leo Aarion mukaan (Die postglazialen Niveauverscherungen im mittleren Uusimaa, Annales Academiae Scientiarum Fennicae A, XLIV:1, 1935, s. 64) 34 metrin korkeudella Ancylus- ja Litorina-aikojen vaihdeaikana. Sikunsuon paikalla on ollut siis kapea salmi, jossa Sikunsuo on ollut leveähkönä syvänteenä. Sikunsuon runsain löytöalue on noin 25 metriä korkeammalla kuin Loojärven pinta. Loojärven korkeus merenpinnasta on peruskartan mukaan 13,4 m mpy.

Kuten edellä todettiin, laskuojaa on muokattu ainakin vuonna 1916 ja joskus lähimenneisyydessä, jolloin betoninen salaojaputki on kaivettu maahan. Notkoa on myös täytetty ja huomattavaa on, että täyttömaa on tuotu harjanteelta tien ojista, parhaalta löytöalueelta. Laskuojan kohdalla maaston nykymuodoista ei voi vetää kovin varmoja johtopäätöksiä muinaisista oloista. Sikunsuon metsäharjanteen Överängenin puoleisella koillissivulla on kuitenkin jäljellä selkeä muinaisrantavalli, veden huuhtoma rantakivikko noin 34 m mpy korkeudella (merkitty yleiskarttaan, sivu 39).

34 metriä merenpinnan yläpuolella on juuri korkein Litorinaraja tällä paikalla. Kyseinen vaihe ajoittuu 6000 – 5000 eKr ja silloin paikalla on ollut merenlahti. Suurin osa löydöistä näyttäisi liittyvän tähän varhaiseen asutukseen. Kivikauden loppuun mennessä merenpinta oli laskenut noin 15 – 17 metrin korkeuteen, vain hieman nykyistä järvenpintaa korkeammalle. Tähän aikakauteen liittyvät muut alueen löydöt, kuten nuorakeraamiset saviastiat (Europaeus 1922: s. 26 – 27 ja 71 – 73). Maantiede selittää osaltaan Loojärven ympäristön runsaita esihistoriallisia löytöjä. Suojaisat merenlahtien perukat ovat tarjonneet hyvän ympäristön asuinpaikkojen rakentamiselle.

Kun alue on otettu viljelykseen ja laakso on muokattu pelloksi, on muinaisia löytöjä alkanut ilmestyä näkyviin. Runsasta löytömäärää selittää varmasti asutukseen soveliaan maaston lisäksi myös innokkaiden keräilijöiden toiminta. Sikunsuon asuinpaikka on kärsinyt pahiten myöhemmästä ihmistoiminnasta. Koivistoåkern ja Överängen ovat pysyneet peltona mutta Sikunsuon harjanteelle on rakennettu taloja ja tie ilmeisesti juuri parhaalle löytöalueelle ja Ailion kaivamalle alueelle, jossa olisi ollut todistettavasti säilyneitä kulttuurikerroksia. Rakennushankkeesta ei ole pyydetty lausuntoa Museovirastolta.

KAIVAUSMENETELMÄT

Koska asuinpaikkojen tarkka sijainti oli tuntematon ja aikaisemmat löydöt olivat pintalöytöjä pellosta, tutkimus aloitettiin koko alueen pintapoiminnalla. Tarkoituksena oli paikallistaa alueet, joille löydöt ja todennäköisesti myös asuinpaikat rajautuvat, jotta voitaisiin arvioida golfkentän rakentamisen vaikutusta niihin. Jokaiselle havaitulle löydölle mitattiin GPS-paikantimella sijainti, joten löytöalueiden sijoittuminen kartalle ja maastoon saatiin tarkasti määriteltyä. Pintapoiminta tehtiin useita kertoja kaivauksen kuluessa. Aluksi pelto oli paljaana syyskynnön jäljiltä, mutta pian se kynnettiin uudestaan ja muutaman päivän

päästä kylvettiin. Jokaisen muokkauksen jälkeen pintapoimintakierros uusittiin. Jokaisessa muokkauksessa nousi esiin uusia löytöjä samoilta alueilta kuin aikaisemmin. Löydöt olivat pääasiassa kvartsi-iskoksia mutta myös kiviesineitä tai niiden katkelmia. Asuinpaikat ovat selvästi olleet runsaita, koska 1900-luvun alun systemaattisen keräilyn jälkeenkin oli vielä hyvin löytöjä poimittavissa. Löytöpisteet on merkitty yleiskarttaan sivulla 37.

Pintapoiminnalla oli saatu rajattua potentiaaliset tutkimusalueet. Koska pellossa maanmuokkaus on sekoittanut asuinpaikan ylimmät maakerrokset, sijoitettiin koekuopat pääasiassa alueille, joilla on pintalöytöjä. Asuinpaikkojen rajaamisen jälkeen seuraavana tavoitteena oli selvittää onko kyntäminen tuhonnut asuinpaikan vai olisiko tutkimusta vaativia kulttuurikerroksia jäljellä. Takymetrin avulla luotiin koko alueen kattava koordinaatisto ja koekuopat sijoitettiin sen mukaan 20, 10 tai 5:n metrin välein riippuen pintalöytöjen määrästä. Kaivauskoordinaatiston pohjoissuunta on neulapohjoinen. Se poikkeaa hieman karttapohjoisesta ja yleiskartta koko alueesta 1:2500 on suunnattu pohjana olevan peruskartan mukaan karttapohjoiseen, yleiskartta 1:1000 löydöllisistä koekuopista neulapohjoiseen. Kaivauksen kuluessa takymetri joutui huoltoon ja Överängenin pohjoiselle löytöalueelle 2 vedettiin koekuoppalinjat bussolin avulla maaston mukaan metsän laitaa seuraten suuntaan 368 goonia. Kuoppien koordinaatit on kuitenkin laskettu samassa aiemmin luodussa koordinaatistossa.

Koekuoppien koko oli 1x1 metriä. Kuopat kaivettiin lapiolla kyntökerroksen läpi. Savista maata ei voitu seuloa, joten löytöjä etsittiin kyntökerroksesta savimöykkyjä murskaamalla. Kyntökerroksen alaista hietaa voitiin kaivaa myös lastoilla. Koekuopista dokumentoitiin pinnan korkeus vaaitsemalla, kyntökerroksen paksuus, löydöt ja rakennehavainnot. Vain muutama koekuoppa valokuvattiin. Taso- tai profiilikarttoja ei piirretty, ainoastaan yleiskartat pintalöytöjen ja koekuoppien sijoittumisesta alueella. Havainnot koekuopista ja löydöt käsitellään jokaisen kohteen kohdalla erikseen.

ÖVERÄNGEN 257010042

ARKISTOTIETOJA

Mj-tyyppi	asuinpaikat
Ajoitus	kivikautinen
Rauhoitusluokka	2
Lukumäärä	1, kaksi alakohdetta
Peruskartta	203209 Vitträsk
Koordinaatit 1	p= 6681503, i= 3360634, z= 30 – 35 m mpy x= 6678947, y= 2526902
Koordinaattiselite 1	keskikoordinaatti, alakohde 2 (muinaisjäännösrekisterin karttamerkki)
Koordinaatit 2	p= 6681255, i= 3360734, z= 30 – 32,5 m mpy x= 6678704, y= 2527013
Koordinaattiselite 2	keskikoordinaatti, alakohde 1, arvioitu kartasta
Maastomerkintä	ei
Pinta-ala	koko laajuus tuntematon, tuhoutunut alue pellossa 300x50 m
Rajaustarkkuus	suuntaa antava, koko laajuutta ei ole määritelty
Etäisyystieto	Kirkkonummen kirkosta 10,8 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue/rekisterikylä	Kauhala
Tila	257-445-7-2 Westerkullan sonniasema (pelto) 257-445-4-164 Vårkulla (metsä)
Lisätietoja	maanomistajan edustaja tavattiin

ARKISTOTIEDOT

Aikaisemmat tutkimukset	Björn Cederhvarf 1909 tarkastus Aarne Europaeus 1922, nro 71 Veikko Lehtosalo 1963 inventointi, nro 29:1-3
ja löydöt	katso taulukko sivulla 10

KOEKAIVAUS

Aika	28.4. – 9.5.2008
Löydöt	KM 37727:1-39
Karttaotteet	sijaintikartta 1:100 000, 1:10 000, yleiskartta 1:2500 ja 1:1000
Kuvat	F145678:1-9, DG505:1-9 (sivu 27)

KOHDEKUVAUS

Överängen sijaitsee Loojärven eli Isojärven luoteispuolella, Sikunsuon harjusta koilliseen, käsittäen Kauhalan tien, peltoaukeaman keskellä kulkevan laskuojan ja Sikunsuon harjun välisen alueen. Rinne nousee lounaaseen ja länteen metsäharjanteelle, vedenjakajalle, joka erottaa Överängenin peltolaakson Sikunsuon altaasta. Laakson pohjalla noin puolen kilometrin päässä idässä virtaa Kauhalanjoki. Laakso on muinainen merenlahti.

Alakohde 1 sijaitsee Sikunsuon laskuojan pohjoislaidalla, harjanteen kärjen ja entisen ladon peltosaarekkeen välissä, itäkoilliseen laskevassa rinteessä. Löytöalueen korkeus on 30 – 32 m mpy.

Alakohde 2 sijaitsee pellon yläosan pohjoispäässä, noin 50 m etelään paikasta, jossa metsän haki kulkeva tilusraja kohtaa pellon reunan. Asuinpaikka on noin 10 m pellon ja metsän rajasta. Alakohteilla 1 ja 2 on välimatkaa noin 200 metriä. Löytöalueen korkeus on 32 – 34 m mpy. Alakohde 2 on Överängenin selkein ja runsaslöytöisin kohde. Peltorinteessä on ”lähteitä”, kosteita kohtia, joista tihkuu vettä pellon pinnalle.

Alakohde 3 koostuu muutamasta niityn alaosasta löydetystä irtaimesta muinaisesineestä. Niiden tarkka löytöpaikka on tuntematon ja ne sijaitsevat asuinpaikka-alueita alempana. Löytöalueen korkeus on 20 – 25 mpy.

AIKAISEMPIA LÖYTÖJÄ

ÖVERÄNGEN 257010042

Löytöalue 1

KM 4944:1-2	länsisuomalainen poikkirves 2 kpl
KM 6641:6-14?	
KM 6707:2-3	kiviaseen katkelma, vuorilaji-iskos, hioin
KM 7102:14	3 saviastianpalaa
KM 7299:20	nelisivuinen käsihioin
KM 7485:7	alkeellinen taltta

Löytöalue 2

KM 7149:1	kivikirves
KM 8038:4-5	vuorilaji- ja kvartsi-iskoksia, saviastianpaloja
KM 8327:11-14	hiekkakivenpala, vuorilaji- ja kvartsi-iskoksia, saviastianpaloja
KM 9940:13-14	kirves 2 kpl

Löytöalue 3

KM 4711:1	hioinkiven puolikas
KM 4887:4	keihäänkärjen kantaosa

TUTKIMUKSET VUONNA 2008

SIJAINTI

Överängenin asuinpaikka sijaitsee Loojärven luoteispään peltolaaksossa, pellon koilliseen laskevalla rinteellä, 800 m Västerkullan kartanosta lounaaseen. Rinne nousee lounaaseen ja länteen metsäharjanteelle, vedenjakajalle, joka erottaa Överängenin peltolaakson Sikunsuon altaasta. Laakson pohjalla noin puolen kilometrin päässä idässä virtaa Kauhalanjoki. Laakso on muinainen merenlahti.

Överängenin asuinpaikalla on erotettu kolme alakohdetta. Alakohde 1 sijaitsee Sikunsuon laskuojan pohjoislaidalla, harjanteen kärjen ja entisen ladon peltosaarekkeen välissä, itäkoilliseen laskevassa rinteessä. Löytöalueen korkeus on 30 – 32 m mpy.

Alakohde 2 sijaitsee pellon yläosan pohjoispäässä, noin 50 m etelään paikasta, jossa metsän haki kulkeva tilusraja kohtaa pellon reunan. Asuinpaikka on noin 10 m pellon ja metsän rajasta. Alakohteilla 1 ja 2 on välimatkaa noin 200 metriä. Löytöalueen korkeus on 32 – 34 m mpy. Alakohde 2 on Överängenin selkein ja runsaslöytöisin kohde. Peltorinteessä on ”lähteitä”, kosteita kohtia, joista tihkuu vettä pellon pinnalle.

Alakohde 3 koostuu muutamasta niityn alaosasta löydetystä irtaimesta muinaisesineestä. Niiden tarkka löytöpaikka on tuntematon ja ne sijaitsevat asuinpaikka-alueita alempana. Löytöalueen korkeus on 20 – 25 mpy.

TUTKIMUSHISTORIA

Koska alueen löydöt on jaoteltu peltonimien mukaan, tähän kohteeseen on yhdistetty löytökohtia pelkästään maantieteellisin perustein. Aikaisemmissa tutkimuksissa mainitaan alakohde 1:n lomittuvan Sikunsuon asuinpaikan kanssa siten, että peltorinteen koilliseen laskevan osan löydöt kuuluvat Överängeniin ja rinteen päällyksen löydöt Sikunsuon asuinpaikkaan. Jako saattaa siis perustua pelkästään siihen, että paikalla on ollut peltolohkojen raja, ei todellinen ero löytöaineistossa. Vanhat löytötiedot ovat kuitenkin epätarkat ja asiaa on niiden perusteella vaikea tarkistaa. Asuinpaikan rajoja ei ole mitenkään hahmoteltu ja asuinpaikkaluokitus tälle kohteelle perustuu kiviesineiden lisäksi keramiikkalöytöihin.

Alakohde 1 sijoittuu kohtaan laskuojan varteen, joka on ollut aikojen saatossa voimakkaan muokkauksen kohteena. Sen säilymisaste nykyisin on varmasti huonompi kuin esim. Ailion tutkimuksen aikoihin.

HAVAINNOT KAIVAUSALUEILTA

Överängenin alakohteet 1 ja 2 rajattiin pintalöytöjen avulla. Alakohde 1 oli kovin vähälöytöinen ja nykytilanteen perusteella erottui Sikunsuon asuinpaikasta. Harjanteen molemmat reunat ja kärki koekuopitettiin. Jo pintalöytöjen perusteella näytti siltä, että harjanteen laki metsän kärjen ja ladon peltosaarekkeen välillä oli löydötön vastoin vanhempia tietoja. Vähäisiä löytöjä havaittiin vain rinteen alaosasta, jossa olivat myös ainoat löydölliset koekuopat. Kaikki löydöt olivat peräisin kyntökerroksesta. Rinteen päällä ja peltosaarekkeen reunassa olevissa koekuopissa oli kyntökerroksen alla vaaleaa hietaa, muissa savea. Kyntökerroksen paksuus näytti olevan 25 – 30 cm. Koekuopassa

1045/1785 näkyi kyntökerroksen alaisen hiesun pinnalla hieman punertavaa hiilipitoista likamaata ja koekuopassa 1050/1790 kyntökerroksen ja pohjasaven rajalla vähäinen hiililläikkä. Kuopat sijaitsivat lähellä peltosaareketta. Rinteessä ei tullut vastaan merkkejä vanhoista ojista tai täyttömaasta. Ainostaan yhdessä kuopassa aivan peltosaarekkeen reunassa (1055/1790) oli 80 cm syvä tummaa humuksen sekaista ”likamaata” sisältävä rakenne, jossa oli myös tiiltä, erittäin todennäköisesti vanha ojakaivanto.

Alakohteen 2 koekuopat olivat myös hyvin vähälöytöisiä ja alakohteiden väli pitkin pellon ja metsän laitaa oli selvästi tyhjä. Kaikki löydöt tulivat kyntökerroksesta ja sen alainen vaaleampana erottuva savi oli puhdasta. Kyntökerroksessa saattoi olla seassa hieman hiiltä.

LÖYDÖT

Aikaisempien löytöjen perusteella alakohde 2 on ajoitettu nuorakeraamiseen aikaan. Sieltä on löytynyt yli 70 saviastianpalaa, muutama kivikirves sekä kivilaji- ja kvartsi-iskoksia. Vuoden 2008 tutkimusten perusteella Överängenin löytöalueet on jo lähes tyhjennetty löydöistä, ainakaan mitään suurempia esineitä ei tällä kertaa löytynyt. Saviastianpalojakin saatiin talteen vain kaksi.

Alakohde 1 ei ole yhtä selvästi ajoitettavissa, sillä sieltä on löytynyt sekä kivikauden alkupuolelle ajoittuva alkeellinen taltta että nuorakeramiikkaa.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Överängenin asuinpaikka golfkentän suunnittelualueella eli peltomaassa on sekoittunut kyntökerrokseen. Kyntökerroksen alla ei ole säilynyt mitään laaja-alaista kulttuurikerrosta, jonka perusteella asuinpaikan rajat voisi määrittää tai joka vaatisi lisätutkimuksia. Paikalla on jäljellä jonkin verran asuinpaikan löytömateriaalia, jonka perusteella voi hahmotella alueen, jolla asuinpaikka on todennäköisesti sijainnut mutta käytännössä se on tuhoutunut (yleiskartta sivulla 37). Asuinpaikan rajautumista pellon lounaispuolisessa metsässä ei tutkittu, koska se ei kuulunut golfkentän alueeseen. Löydöt olivat peräisin aivan pellon yläreunalta metsän rajalta. Jos metsärinteeseen suunnitellaan rakentamista, myös tämä alue olisi hyvä tarkastaa. Kohdetta suositellaan säilytettäväksi suojeluluokassa 2, koska ei voitu varmistaa, että se on kokonaan tuhoutunut. Eteläisempi alakohde 1 näyttää olevan tuhoutunut, mutta alakohde 2 saattaa olla osittain säilynyt. Kohteelta puuttuu yhä aluerajaus, sillä pellon puoleinen osa on tuhoutunut mutta muu mahdollinen laajuus on tuntematon.

Överängenin asuinpaikalla ei tarvita lisätutkimuksia golfkentän rakentamisen takia.

SIKUNSUO 257010043

ARKISTOTIETOJA

Mj-tyyppi	asuinpaikat
Ajoitus	kivikautinen
Rauhoitusluokka	2
Lukumäärä	1
Peruskartta	203209 Vitträsk
Koordinaatit	p= 6681302, i= 3360645, z= 35 – 37 m mpy x= 6678747, y= 2526922
Koordinaattiselite	keskikoordinaatti (muinaisjäännösrekisterin karttamerkki)
Maastomerkintä	ei
Pinta-ala	koko laajuus tuntematon, tuhoutunut alue pellossa 100x50 m
Rajaustarkkuus	suuntaa antava, koko laajuutta ei ole määritelty
Etäisyystieto	Kirkkonummen kirkosta 10,7 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue/rekisterikylä	Kauhala
Tila	257-445-4-164 Vårkulla (pelto) 257-445-4-160 Koivumäki (uusi talo)
Lisätietoja	maanomistajaa ei tavattu

ARKISTOTIEDOT

Aikaisemmat tutkimukset	Björn Cederhvarf 1909 tarkastus Julius Ailio 1916 kaivaus Aarne Europaeus 1922, nro 70 Aarne Europaeus 1949 kartoitus Veikko Lehtosalo 1963 inventointi, nro 28
ja löydöt	katso taulukko sivulla 14

KOEKAIVAUS

Aika	28.4. – 9.5.2008
Löydöt	KM 37728:1-72
Karttaotteet	sijaintikartta 1:100 000, 1:10 000, yleiskartta 1:2500 ja 1:1000
Kuvat	F145677:1-10, DG506:1-4 (sivu 30)

KOHDEKUVAUS

Sikunsuon asuinpaikka sijaitsee Loojärven luoteispään länsipuolisella peltoalueella, kuivatetun Sikunsuon syvänteen pohjoisreunalla, etelälounaaseen laskevan peltorinteen yläosassa ja päällä. Paikka on Västerkullan kartanosta yhden kilometrin lounaaseen oleva metsäharjanne, joka erottaa toisistaan suon ja Loojärven laakson. Asuinpaikka on tämän metsäniemekkeen lounaissivulla, 20–50 m sen kärjestä ja ulottuu metsänreunasta alkaen ehkä 20–30 m pellon suuntaan. Runsaimman löytöalueen kooksi on arvioitu 40 – 50 m². Sikunsuo on ollut Litorinameren lahdeke, kun merenpinta on ollut 34 metrin tasolla. Löytöalueen korkeus on 35 – 37 m mpy. Sikunsuon pohjan korkeus on noin 32 m mpy.

Vanhojen löytöjen perusteella Sikunsuon asuinpaikka on pääosin mesoliittinen, mutta paikalta on löytynyt myös nuorakeramiikkaa.

AIKAISEMPIA LÖYTÖJÄ

SIKUNSUO 257010043

KM 4887:5	
KM 5019	
KM 5083:1	
KM 5099:1-2	
KM 5147:1-5	
KM 5206:2-8	
KM 5321	
KM 5530:9	
KM 6106:2	
KM 6112:10	
KM 6139:8-10	
KM 6163:1-9	
KM 6336:2	
KM 6407:4	
KM 6465:3	
KM 6472:3-4	
KM 6497:3-5	
KM 6615:1-2	
KM 6625:7	
KM 6641:6-14?	
KM 6756:2-3	
KM 6761:2	
KM 6764:5-8	
KM 6789:1	
KM 6912:1-4	
KM 6927:5-11	
KM 6941:2	
KM 7102:10-13	
KM 7135:1-6	Julius Ailion kaivauslöydöt
KM 7194:8-11	
KM 7280:2	
KM 7322:5	
KM 7623:2	
KM 7856:2-4	primitiivinen taltta, taltan teelmä ja iskoksia
KM 7908:6-9	kiviesineen katkelmia, kvartsi-iskoksia, saviastianpaloja
KM 7909:1-2	tasataltta, kvartsi-iskoksia
KM 8206:4-8	talttoja, iskoksia ja hioimen katkelmia
KM 8286:3-4	kiviesineen katkelmia
KM 8321:1-9	kiviesineitä ja katkelmia, iskoksia, saviastianpaloja
KM 8327:1-7	kiviesineen katkelmia, kvartsi-iskoksia, saviastianpaloja
KM 8532:2	taltan katkelma
KM 8576:1-2	kivikirveen katkelma, keihäänkärjen osa
KM 9010:1-5	kiviesineitä ja iskoksia
KM 9268:1-4	taltta ja kiviesineen katkelmia
KM 9429:1-4	iskukivi, kiviesineen katkelmia, iskos
KM 9658:1-2	hioin, iskos
KM 10326:1	saviastianpala
KM 13241:1-7	taltta ja iskoksia
KM 16193	kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta

TUTKIMUKSET VUONNA 2008

SIJAINTI

Sikunsuon asuinpaikka sijaitsee Loojärven luoteispään länsipuolisella peltoalueella, kuivatetun Sikunsuon syvänteen pohjoisreunalla, etelälounaaseen laskevan peltorinteen yläosassa ja päällä. Paikka on Västerkullan kartanosta yhden kilometrin lounaaseen oleva metsäharjanne, joka erottaa toisistaan suon ja Loojärven laakson. Asuinpaikka on tämän metsäniemekkeen lounaissivulla, 20–50 m sen kärjestä ja ulottuu metsänreunasta alkaen ehkä 20–30 m pellon suuntaan. Runsaimman löytöalueen kooksi on arvioitu 40 – 50 m². Sikunsuo on ollut Litorinameren lahdeke, kun merenpinta on ollut 34 metrin tasolla. Löytöalueen korkeus on 35 – 37 m mpy. Sikunsuon pohjan korkeus on noin 32 m mpy. Sikunsuon asuinpaikka on tutkimusalueen korkein, mutta vain hiukan Koivistoåkernia korkeampi.

TUTKIMUSHISTORIA

Sikunsuon asuinpaikan pintalöytöalue on hahmoteltu vuoden 1917 kartoituksessa suurpiirteisesti suon laitaan. Kartassa ei ole eroteltu peltoa ja metsää, mutta tiedetään, että löydöt ovat peräisin pellosta. Näiden tietojen avulla voitiin arvioida missä kohtaa Sikunsuon viereistä peltoa asuinpaikka sijaitsee. Osa asuinpaikasta näyttää sijoittuvan nykyisin pellon ulkopuolelle, sillä kasvillisuudesta päätellen on aivan vastikään jäänyt noin 20 metrin levyinen kaistale pellon yläreunaa kesannoksi, viereisten talojen pihamaaksi. Taloille vievä tie on rakennettu peltoon ja sekin saattaa peittää osan runsaimmasta löytöalueesta.

Vanhojen löytöjen perusteella Sikunsuon asuinpaikka on pääosin mesoliittinen, mutta paikalta on löytynyt myös nuorakeramiikkaa. Suurin osa kiviesinelöydöistä on kuitenkin alkeellisia talttoja tai kirveenteriä. Harjanteella on asuttu sekä kivikauden varhais- että loppuvaiheessa.

Esinelöytöjä on merkitty myös suon lounais- ja luoteispuolille. Näistä löydöistä käytetään myös nimitystä Sikunsuo, katso kohde Sikunsuo 2.

HAVAINNOT KAIVAUSALUEILTA

Sikunsuon asuinpaikan pintalöytöalue keskittyi selvästi aivan pellon ylälaitaan, jopa sen ulkopuoliseen kesantoon ja tien ojiin. Sikunsuon löydöt olivat alueen runsaimmat ja aikaisempien kaivaustulosten voitiin odottaa jonkinlaista kulttuurikerrosta olevan jäljellä. Koko harjanteen etelärinne katettiin koekuopituksella. Koekuopista kävi kuitenkin ilmi samanlainen tilanne kuin Överängenin puolella. Koekuopista paljastui pääasiassa savea ja löydöt olivat sekoittuneet kyntökerrokseen. Ainostaan aivan ylimmissä kuopissa, erityisesti kuopassa, joka oli jo puoliksi kesantoalueella, paljastui kyntökerroksen alta Ailion mainitsemaa hietaa ja jopa joitain kiviä. Myös tätä hietakerrosta kaivettiin syvemmälle, vaikka se näyttikin puhtaalta. Jotkin kvartsi-iskokset löytyivät aivan kerrosten rajalta, mutta selkeästi kyntökerroksen alta ei mitään. Löydölliset koekuopat on merkitty yleiskarttaan kohteesta sivulla 39.

LÖYDÖT

Sikunsuon asuinpaikalta löytyi vielä pintapoimintana esineitäkin, kuten kokonainen reikäkivi ja pienen liuskekärjen katkelma. Suurin osa löydöistä oli kvartsi-iskoksia. Löytöjen sekoittuneisuuden ja kulttuurikerroksen puuttumisen takia ei voitu erottaa toisistaan mesoliittista ja nuorakeraamista asutusvaihetta. Palaneen luun kappaleet olivat liian pieniä ajoitettavaksi. Ne olivat myös peräisin sekoittuneesta peltomullasta.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Sikunsuon asuinpaikka golfkentän suunnittelualueella eli peltomaassa on sekoittunut kyntökerrokseen. Kyntökerroksen alla ei ole säilynyt mitään laaja-alaista kulttuurikerrosta, jonka perusteella asuinpaikan rajat voisi määrittää tai joka vaatisi lisätutkimuksia. Paikalla on jäljellä asuinpaikan löytömateriaalia, jonka perusteella voi hahmotella alueen, jolla asuinpaikka on todennäköisesti sijainnut mutta käytännössä se on tuhoutunut (yleiskartta sivulla 37). Asuinpaikan rajautumista pellon ulkopuolella ei tutkittu, koska se ei kuulunut golfkentän alueeseen. Löydöt olivat peräisin aivan pellon yläreunalta pihamaan rajalta. Kaivaustutkimusten tulosten mukaan Ailion toteama kulttuurikerros on sijainnut jossain nykyisen pellon ulkopuolella tai pelto on laajennettu sen paikalle vuoden 1916 jälkeen. Kohdetta suositellaan säilytettäväksi suojeluluokassa 2, koska ei voitu varmistaa, että se on kokonaan tuhoutunut. Kohteelta puuttuu yhä aluerajaus, sillä pellon puoleinen osa on tuhoutunut mutta muu mahdollinen laajuus on tuntematon. Uusi tie ja talon rakentaminen on saattanut tuhota suuren osan parhaasta löytöalueesta.

Sikunsuon asuinpaikalla ei tarvita lisätutkimuksia golfkentän rakentamisen takia.

KOIVISTOÅKERN 257010044

ARKISTOTIETOJA

Mj-tyyppi	löytöpaikat
Ajoitus	kivikautinen
Lukumäärä	11
Peruskartta	203209 Vitträsk
Koordinaatit	p= 6681109, i= 3360774, z= 35 m mpy x= 6678560, y= 2527060
Koordinaattiselite	keskikoordinaatti (muinaisjäännösrekisterin karttamerkki)
Maastomerkintä	ei
Pinta-ala	tuhoutunut alue pellossa 100x100 m
Rajaustarkkuus	ohjeellinen, pintalöydöt
Etäisyystieto	Kirkkonummen kirkosta 10,5 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue/rekisterikylä	Kauhala
Tila	257-445-7-2 Westerkullan sonniasema
Lisätietoja	maanomistajan edustaja tavattiin

ARKISTOTIEDOT

Aikaisemmat tutkimukset	Björn Cederhvarf 1909 tarkastus Aarne Europaeus 1922, nro 69 Veikko Lehtosalo 1963 inventointi, nro 27
ja löydöt	katso taulukko

KOEKAIVAUS

Aika	28.4. – 9.5.2008
Löydöt	KM 37731:1-7
Karttaotteet	sijaintikartta 1:100 000, 1:10 000, yleiskartta 1:2500
Kuvat	F145676:1-7, DG507:1-3 (sivu 33)

KOHDEKUVAUS

Koivistoåkernin asuin- tai löytöpaikka sijaitsee Västerkullan kartanolle vievän Kauhalantien länsipuolella, pellossa olevalla kumpareella, noin 1,2 km kartanosta etelälounaaseen ja noin 350 metriä Lapinkyläntien ja Kauhalantien risteyksestä pohjoiskoilliseen. Löytöalueelta on matkaa Kauhalantielle noin 100 metriä. Kumpare on Sikunsuon laskuojan eteläpuolella. Löytöalueen korkeus on 35 m mpy. Löydöt mm. kaksi kirvestä, kaksi talttaa, keihäänkärjen katkelma. Tältä pellolta ei ole löytynyt kvartsi-iskoksia, kuten läheisiltä asuinpaikoilta.

Kohteen muinaisjäännöstyyppi muutettiin vuoden 2008 tutkimusten jälkeen asuinpaikasta irtolöytöpaikaksi.

AIKAISEMPIA LÖYTÖJÄ

KOIVISTOÅKERN 257010044

KM 4887:6	alkeellinen taltta
KM 5369:5	hioimen katkelma
KM 5406:4	alkeellinen taltta
KM 6081:2	alkeellinen kirves
KM 6336:1	keihäänkärjen katkelma
KM 6336:1b	saviastianpala
KM 6407:3	verkon paino
KM 6472:2	poikkikirves
KM 7950:1-2	poikkikirves ja kivilaji-iskos
KM 11186:15	tasataltta

TUTKIMUKSET VUONNA 2008

SIJAINTI
Koivistoåkernin asuin- tai löytöpaikka sijaitsee Västerkullan kartanolle vievän Kauhalantien länsipuolella, pellossa olevalla kumpareella, noin 1,2 km kartanosta etelälounaaseen ja noin 350 metriä Lapinkyläntien ja Kauhalantien risteyksestä pohjoiskoilliseen. Löytöalueelta on matkaa Kauhalantielle noin 100 metriä. Kumpare on Sikunsuon laskuojan eteläpuolella. Löytöalueen korkeus on 35 m mpy.

TUTKIMUSHISTORIA
Europaeus ei määrittele tätä kohdetta asuinpaikaksi vaan luettelee pelkästään löytöjä Koivistoåkernin pellosta Koivistosvedenin asuinpaikan (257010045) ja Sikunsuon asuinpaikan välistä (Europaeus 1922: 24). Löytöinä on lähinnä primitiivisiä kiviesineitä ja liuskekeihäänkärjen katkelma, siis mesoliittisia löytöjä. Lehtosalon inventointikertomuksessa kohde on asuinpaikkana, mutta uusia löytöjä siitä ei tehty. Asuinpaikka on sijoitettu tälle kumpareelle Europaeuksen vuoden 1917 kartan perusteella.

HAVAINNOT KAIVAUSALUEILTA
Koivistoåkernin asuinpaikka oli kaikista kohteista epämääräisin. Pintapoiminnassa ei löytynyt tältä peltokumpareelta mitään selkeästi esihistoriallista. Yksi historiallisen ajan kivisavikeramiikan kappale havaittiin, mutta sitäkään ei talletettu. Peltomaasta saattoi nähdä, että maaperä kumpareella on hietaa ja asia varmistui koekuopituksessa. Mäen laen kuopissa kyntökerros oli tavallista ohuempi, paikoin vain noin 20 cm paksu ja sen alla oli kellertävä puhdas hieta.

LÖYDÖT
Koivistoåkernin kumpareelta ei löydetty mitään esihistoriallista. Niemekemäisen kumpareen koillissivulla on oja ja maasto laskee hieman. Ojan koillispuolella rinne nousee uudelleen kohti tietä, kaakkoon. Tästä rinteestä löydettiin muutamia kvartsi-iskoksia ja kivikirveen kantakatkelma. Paikka on kuitenkin selvästi niemekettä alempana, sen korkeus on vain 30 m mpy. Liittyvätkö löydöt mahdollisesti Koivistoåkerniin vai tien itäpuolella olevaan Koivistosvedenin asuinpaikkaan on epäselvää. Välimatka arkistolähteiden perusteella paikallistetun Koivistoåkernin ja ”uuden löytöalueen” välillä on noin 150 metriä. Pintalöytöjen kohdalle kaivettiin koekuoppia, mutta maaperä oli savea eikä mitään muuta löytynyt

Aikaisemmat Koivistoåkernin löydöt ovat mesoliittisia kun taas Koivistosvedenin löydöt ovat selkeästi nuorakeraamisia. Korkeus löytöalueilla on lähes sama.

JOHTOPÄÄTÖKSET
Koivistoåkernin asuinpaikka, jos sellaista on tällä kohtaa koskaan ollutkaan, on ilmeisesti kokonaan tuhoutunut. Omituista on se, että paikalta on vain kiviesineitä eikä lukuisista yrityksistä huolimatta kumpareelta löytynyt yhtään kvartsi-iskoksia. Sijainti Sikunsuon eteläreunalla ja hietainen maaperä on kyllä asuinpaikaksi sopiva, mutta joko kyntäminen on kokonaan kuluttanut asuinpaikan kerrostumat pois mäen laelta tai kyseessä ovat

läheisiin asuinpaikkoihin liittyvät irtolöydöt. Pintapoiminnassa tai koekuopituksessa ei löydetty mitään myöskään mäen alemmilta rinteiltä, kun tarkistettiin ovatko löydöt mahdollisesti ”valuneet” alemmaksi. Tutkimuksilla ei voitu varmistaa muinaisjäännösrekisterin sijaintitietoa, koska samalta alueelta ei tällä kertaa havaittu löytöjä. On myös mahdollista, että sijaintitieto on väärä, koska ainoat havaitut löydöt olivat peräisin vanhasta alueesta 150 metriä koilliseen.

Tutkimusten perusteella suositellaan Koivistoåkernin muuttamista luokitukseltaan irtolöytökohteeksi. Mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa ei ainakaan enää ole jäljellä, mutta pellosta saattaa vielä paljastua yksittäisiä esineitä.

Koivistoåkernin asuin- tai löytöpaikalla ei tarvita lisätutkimuksia golfkentän rakentamisen takia.

STRANDÄNG 1000003741

ARKISTOTIETOJA

Mj-tyyppi	löytöpaikat
Ajoitus	kivikautinen
Lukumäärä	3
Peruskartta	203209 Vitträsk
Koordinaatit	p= 6681335, i= 3361105, z= 20 m mpy x= 6678801, y= 2527380
Koordinaattiselite	pellon keskikoordinaatti, esineen tarkka löytöpaikka on tuntematon
Rajaustarkkuus	ohjeellinen, pintalöydöt
Etäisyystieto	Kirkkonummen kirkosta 11 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue/rekisterikylä	Kauhala
Tila	257-445-7-2 Westerkullan sonniasema
Lisätietoja	maanomistajan edustaja tavattiin

ARKISTOTIEDOT

Aikaisemmat tutkimukset	Björn Cederhvarf 1909 tarkastus Aarne Europaeus 1922, nro 72 Veikko Lehtosalo 1963 inventointi, nro 127
ja löydöt	KM 4887:3 kiviaseen kantakatkelma

KOEKAIVAUS

Aika	28.4. – 9.5.2008
Löydöt	KM 37730:1-2
Karttaotteet	sijaintikartta 1:100 000, 1:10 000, yleiskartta 1:2500
Kuvat	-

KOHDEKUVAUS

Kiviaseen kantakatkelman (KM 4887:3) löytöpaikka Västerkullassa Loojärven rantaniityllä. Vuoden 1963 inventoinnissa löytöpaikkaa ei voitu tutkia kasvillisuuden takia. Kyseessä on tuskin asuinpaikka matalan sijainnin perusteella. Esineen tarkka löytöpaikka ei ole tiedossa.

Vuoden 2008 pintalöydöt sijaitsevat pellon eteläreunalla p= 6681257, i= 3361096, z= 20 m mpy (hioin KM 37729:1)

TUTKIMUKSET VUONNA 2008

SIJAINTI
Strandängin löytöpaikka sijaitsee Kauhalantien ja Loojärven perukan välisessä rantapellossa. Cederhvarfin vuoden 1907 kartan mukaan löytöpaikka on vain metrin päässä tiestä, mutta muiden maamerkkien puuttuessa sitä on vaikea paikallistaa tarkemmin. Löytöpaikan korkeus on noin 20 m mpy. Paikka on muinaista merenpohjaa vain muutaman metrin Loojärven nykyistä pintaa korkeammalla (13,4 m mpy).

TUTKIMUSHISTORIA
Kiviaseen kantakappale KM 4887:3 on löytynyt rantapellosta vuonna 1907. Pellosta ei ole löytynyt muuta myöhemmin. Lehtosalo arvelee, että matalan sijainnin vuoksi paikalla tuskin on asuinpaikkaa. Korkeus olisi kivikauden lopun rantaa.

LÖYDÖT
Strandängin pelto oli ainoa tutkittava alue Kauhalantien itäpuolella. Peltoa pintapoimittiin ja sen etelälaidalta löytyi kivilaji-iskos ja hiekkakivihioimen kappale. Pellossa oli myös historiallisen tai nykyajan löytöjä, tiiltä ja lasia, erityisesti rannan puoleisissa osissa. Pellon eteläpuolella rinne nousee jyrkästi ja rinteen päällä on Koivistosvedenin asuinpaikka. Vaikuttaa tosiaan siltä, että myöskin kivikauden lopun asuinpaikat ovat rantapeltoa korkeammalla. Vähäisten pintalöytöjen takia tätä peltoa ei koekuopitettu.

JOHTOPÄÄTÖKSET
Strandängin löytöpaikalla ei tarvita lisätutkimuksia golfkentän rakentamisen takia.

SIKUNSUO 2 1000013399

ARKISTOTIETOJA

Mj-tyyppi	asuinpaikat
Ajoitus	kivikautinen
Rauhoitusluokka	3
Lukumäärä	1
Peruskartta	203209 Vitträsk
Koordinaatit	p= 6681063, i= 3360595, z= 32,5 m mpy x= 6678506, y= 2526883
Koordinaattiselite	keskikoordinaatti, arvioitu kartasta
Maastomerkintä	ei
Pinta-ala	tuhoutunut alue pellossa 50x25 m
Rajaustarkkuus	ohjeellinen, pintalöydöt
Etäisyystieto	Kirkkonummen kirkosta 10,5 km pohjoiskoilliseen

OMISTAJATIEDOT

Alue/rekisterikylä	Kauhala
Tila	257-445-3-21 Vägatorp
Lisätietoja	maanomistajaa ei tavattu

ARKISTOTIEDOT

Aikaisemmat tutkimukset	Aarne Europaeus 1922, nro 70 Sikunsuo Veikko Lehtosalo 1963 inventointi, nro 126 Sikunsuo
ja löydöt	KM 6707:1 hioin KM 6764:3-4 kivikirves ja hioimen paloja KM 6941:3 hioin

KOEKAIVAUS

Aika	28.4. – 9.5.2008
Löydöt	KM 37730:1-8
Karttaotteet	sijaintikartta 1:100 000, 1:10 000, yleiskartta 1:2500
Kuvat	F145679:1-2, DG508:1-3 (sivu 34)

KOHDEKUVAUS

Sikunsuo 2 asuin- tai löytöpaikka sijaitsee Sikunsuon notkelman eteläreunalla, noin 300 metriä Lapinkyläntien ja Kauhalantien risteyksestä pohjoisluoteeseen. Sikunsuon asuinpaikka on suon vastarannalla, pohjoislaidalla. Peltorinne laskee jyrkähkösti suohon ja pellon eteläpuolella on metsäinen moreeniharjanne. Maaperä pellon korkeimmalla etelälaidalla on hiekkainen mutta alempana suon reunoilla savinen. Aikaisemmat löydöt ovat tarkemmin ajoittamattomia hioinkiviä ja kivikirveen terä. Vuoden 2008 koekaivauksessa löytyi pintapoiminnassa kvartsi-iskoksia.

TUTKIMUKSET VUONNA 2008

SIJAINTI

Sikunsuo 2 asuin- tai löytöpaikka sijaitsee Sikunsuon notkelman eteläreunalla, noin 300 metriä Lapinkyläntie ja Kauhalantien risteyksestä pohjoisluoteeseen. Sikunsuon asuinpaikka on suon vastarannalla, pohjoislaidalla. Peltorinne laskee jyrkähkösti suohon ja pellon eteläpuolella on metsäinen moreeniharjanne. Maaperä pellon korkeimmalla etelälaidalla on hiekkainen mutta alempana suon reunoilla savinen. Löytöalueen korkeus on 32 – 33 m mpy.

TUTKIMUSHISTORIA

Europaeus kertoo Sikunsuon asuinpaikan kuvauksessaan, että suon joka puolelta on jonkinlaisia löytöjä, myös suon etelälaidalta (Europaeus 1922: 24). Lehtosalon inventointikertomuksessa suon luoteis- ja lounaispuoliset löydöt on numeroitu yhtenä kohteena numerolla 126, löytöpaikkana nimeltä Sikunsuo. Aikaisemmat löydöt ovat tarkemmin ajoittamattomia hioinkiviä ja kivikirveen terä.

HAVAINNOT KAIVAUSALUEILTA

Suon eteläpuolinen alue oli varsinaisen golfkentän ulkopuolisena vara-alueena juuri ja juuri tutkimusaluetta. Aivan suon laidalta, suhteellisen alavalta paikalta, löytyi kuitenkin kvartsi-iskoksia mahdollisena asuinpaikan merkkinä. Löytöalue oli pieni, noin 50x25 metriä, eikä löytöjä ollut paljon. Löytöalue on ollut lähes suon pohjan tasolla, muutaman metrin alempana kuin Sikunsuon varsinainen asuinpaikka. Paikalle kaivettiin koekuoppia, mutta kuten olettaa saattoi, niissä oli paksu 40 cm multakerros ja sen alla tiivistä savea. Minkäänlaista kulttuurikerrosta ei löytynyt myöskään tältä alueelta.

Pellon eteläpuolisella metsäharjanteella golfkentän ulkopuolella, tien ja pellon välissä huomattiin kartoituksen yhteydessä kolme kiviröykkiötä. Röykkiöt on merkitty yleiskarttaan sivulla 37. Röykkiöt on kasattu lohkotuista kivistä. Ne ovat todennäköisesti historialliselta ajalta. Ne eivät kuuluneet tutkimusalueeseen, joten niitä ei tutkittu tarkemmin.

LÖYDÖT

Ei voi sanoa varmasti ovatko aikaisemmat löydöt juuri samalta kohtaa kuin nyt pintapoimitut kvartsit. Löytöpaikat on merkitty vuoden 1917 kartassa summittaisesti suon ja Lapinkylän rajan väliin. Vuoden 2008 pintapoiminnassa ei löydetty mitään ylempää rinteestä.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Näyttää siltä, että etelärannalla on ollut jokin lyhytaikainen asutusvaihe veden jo lähes laskettua Sikunsuon altaasta tai myöhemmin suon reunalla. Kvartsi-iskosten perusteella kohteen voisi luokitella asuinpaikaksi, vaikka mahdolliset kulttuurikerrokset ovat kokonaan tuhoutuneet peltoa kynnettäessä. Paikalta voi vielä löytyä yksittäisiä esineitä. Tuhoutuneen mahdollisen asuinpaikan laajuus on voitu määritellä vain pintalöytöjen perusteella.

Sikunsuo 2 asuin- tai löytöpaikalla ei tarvita lisätutkimuksia golfkentän rakentamisen takia.

YLEISIÄ HUOMIOITA

Kyntökerrokseen sekoittunut kivikautinen asuinpaikka ”tuhoutuu” vähitellen, kun löytöjä jatkuvasti kerätään pois pellon pinnalta. Löytöjen tarkka paikallistaminen olisi hyvin tärkeää. Kauhalan tilanne on hyvin tyypillinen maanviljelysalueilla. Löytöjä on kyllä toimitettu museoon runsaasti, mutta puutteellisilla tiedoilla varustettuna. Kun tutkimuksia lopulta suoritetaan, voidaan todeta, että jäljellä ei ole juurikaan mitään konkreettista löytöaineistoa, jonka perusteella alueen esihistoriaa voisi tutkia.

Tutkimuksellisesti mielenkiintoista olisi ollut selvittää alueen asutushistoriaa tarkemmin mutta koekaivauslöydöt eivät ole riittävät tarkempiin analyyseihin. Jos eri asutusalueille olisi saatu ajoitustuloksia, olisi ehkä voitu erottaa toisistaan mesoliittinen ja nuorakeraaminen asutusvaihe. Nyt voi todeta vain yleisesti, että löydöt, joilla on ajallisesti eroa useita tuhansia vuosia, sijaitsevat samoilla korkeusvyöhykkeillä ja kyntäminen on tehokkaasti sekoittanut löydöt keskenään.

Koekaivauksen suojelullinen tulos, lisätutkimustarpeen selvittäminen golfkentän alueella saatiin selvitettyä. Golfkentän eteläalueella ei tarvita lisätutkimuksia.

KIRJALLISUUTTA

Edgren, Torsten, Studier över den snörkeramiska kulturens keramik i Finland. Suomen muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja 72. Helsinki 1970

Europaeus, Aarne, Fornfynd från Kyrkslätt och Esbo socknar. Suomen muinaismuistoyhdistyksen aikakauskirja XXXII. Helsinki 1922.

Painamattomat lähteet, Museoviraston arkeologian osaston arkisto:

Ailio, Julius 1916: Sikunsuon kivikautinen asuinpaikka Kirkkonummella Kauhalan maalla

Europaeus, Aarne 1949: Korjauksia Kirkkonummen Kauhalan kylässä olevista Oxhagan ja Sikunsuon asuinpaikoista aikaisemmin antamiini tietoihin

Lehtosalo, Veikko 1963: Kirkkonummen kiinteät muinaisjäännökset, inventointiluettelo.

NEGATIIVILUETTELO
Kirkkonummi Kauhala
Kuv. Johanna Seppä 2008

145676:1	Panoraama tutkimusalueesta. Kauhalan peltoaukeaa Kauhalantieltä kuvattuna. Idästä-etelästä.
145676:2	Panoraama tutkimusalueesta. Kauhalan peltoaukeaa Kauhalantieltä kuvattuna. Idästä-etelästä.
145676:3	Panoraama tutkimusalueesta. Kauhalan peltoaukeaa Kauhalantieltä kuvattuna. Idästä-etelästä.
145676:4	Panoraama tutkimusalueesta. Kauhalan peltoaukeaa Kauhalantieltä kuvattuna. Idästä-etelästä.
145676:5	Koivistoåkern. Koekuopitusta. Koillisesta.
145676:6	Koivistoåkern. Koekuoppa 920/1890 profiili. Etelästä.
145677:1	Panoraama. Sikunsuo. Lounaasta.
145677:2	Panoraama. Sikunsuo. Lounaasta.
145677:3	Panoraama. Sikunsuo. Lounaasta.
145677:4	Panoraama. Sikunsuon rinne. Luoteesta.
145677:5	Panoraama. Sikunsuon rinne. Luoteesta.
145677:6	Panoraama. Sikunsuon rinne. Luoteesta.
145677:7	Panoraama. Sikunsuon harjanne. Kaakosta.
145677:8	Panoraama. Sikunsuon harjanne. Kaakosta.
145677:9	Työkuva Sikunsuolta.
145677:10	Sikunsuo. Koekuoppa 1060/1700. Etelästä.
145678:1	Panoraama. Överängen. Kaakosta.
145678:2	Panoraama. Överängen. Kaakosta.
145678:3	Työkuva. Överängeniä jyrätään.
145678:4	Överängen. Koekuoppa 1045/1785. Punertavaa savea kyntökerroksen alla. Idästä.
145678:5	Överängen. Koekuoppa 1050/1790. Hiiltä pohjakerroksessa. Idästä.
145678:6	Yleiskuva. Överängenin pohjoispää. Vasemmalla Loojärvi. Luoteesta.
145678:7	Överängen. Koekuoppa 1055/1790. Eteläprofiili.
145678:8	Överängen. Pellon luoteispää. Kaakosta.
145678:9	Överängen. Metsänlaitaa koekuopitetaan. Kaakosta.
145676:7	Koivistoåkern. Koekuopat Kauhalantien varressa. Etelästä.
145679:1	Sikunsuo 2. Koekuopat suon eteläreunassa. Idästä.
145679:2	Ryhmäkuva. Vasemmalta: Eero Kuikanmäki, Noora Taipale, Paula Kouki, Satu O'Ceallachain ja Petro Pesonen

DIGIKUVALUETTELO
Kirkkonummi Kauhala
Kuv. Johanna Seppä 2008

DG505:1	Panoraama tutkimusalueesta. Kauhalan peltoaukeaa Kauhalantieltä kuvattuna. Idästä-etelästä.
DG505:2	Överängen. Kaakosta.
DG505:3	Työkuva. Överängeniä jyrätään.
DG505:4	Överängen. Koekuoppa 1045/1785. Punertavaa savea kyntökerroksen alla. Idästä.
DG505:5	Överängen. Koekuoppa 1050/1790. Hiiltä pohjakerroksessa. Idästä.
DG505:6	Yleiskuva. Överängenin pohjoispää. Vasemmalla Loojärvi. Luoteesta.
DG505:7	Överängen. Koekuoppa 1055/1790. Eteläprofiili.
DG505:8	Överängen. Koekuopat metsän laidassa. Itäkaakosta.
DG505:9	Överängen. Metsänlaitaa koekuopitetaan. Kaakosta.
DG506:1	Panoraama. Sikunsuo. Lounaasta.
DG506:2	Panoraama. Sikunsuon harjanne. Kaakosta.
DG506:3	Työkuva. Sikunsuolla kaivetaan.
DG506:4	Sikunsuo. Koekuoppa 1060/1700. Etelästä.
DG507:1	Koivistoåkern. Koekuopitusta. Koillisesta.
DG507:2	Koivistoåkern. Koekuoppa 920/1890 profiili. Etelästä.
DG507:3	Koivistoåkern. Koekuopat Kauhalantien varressa. Etelästä.
DG508:1	Yleiskuva. Sikunsuo 2. Sikunsuon eteläpuoli. Luoteesta.
DG508:2	Sikunsuo 2. Koekuopat suon eteläreunassa. Idästä.
DG508:3	Ryhmäkuva. Vasemmalta: Eero Kuikanmäki, Noora Taipale, Paula Kouki, Satu O'Ceallachain ja Johanna Seppä

KARTTALUETTELO
Kirkkonummi Kauhala
Johanna Seppä 2008

nro	tyyppi	aihe	mk	piirtäjä	koko	sivu
1.	Yleiskartta	Pintalöytöpaikat, koko alue	1:2500	P. Pesonen	A3	37
2.	Yleiskartta	Koekuopat, koko alue	1:2500	P. Pesonen	A3	38
3.	Yleiskartta	Koekuopat, Sikunsuo ja Överången	1:1000	P. Pesonen	A3	39

KIRKKONUMMI ÖVERÄNGEN
Johanna Seppä 2008

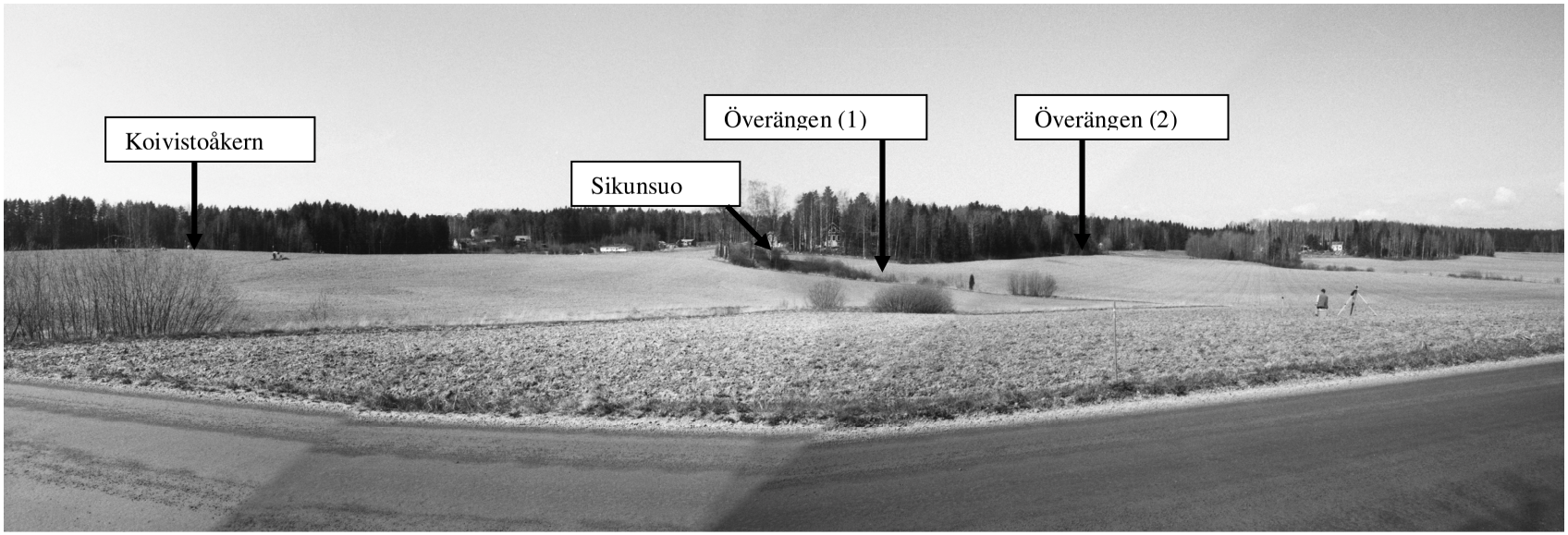

F145676:1-4
Panoraama tutkimusalueesta Kauhalantien länsipuolella. Idästä – etelästä.

KIRKKONUMMI ÖVERÅNGEN
Johanna Seppä 2008

F145678:1-2 Panoraama. Etualalla Överängenin löytöalue 1 ja taustalla löytöalue 2. Kuvattu kaakosta peltosaarekkeen reunasta.

F145678:6 Överängenin löytöalue 2 kuvassa oikealla metsän reunassa. Luoteesta.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI ÖVERÄNGEN
Johanna Seppä 2008

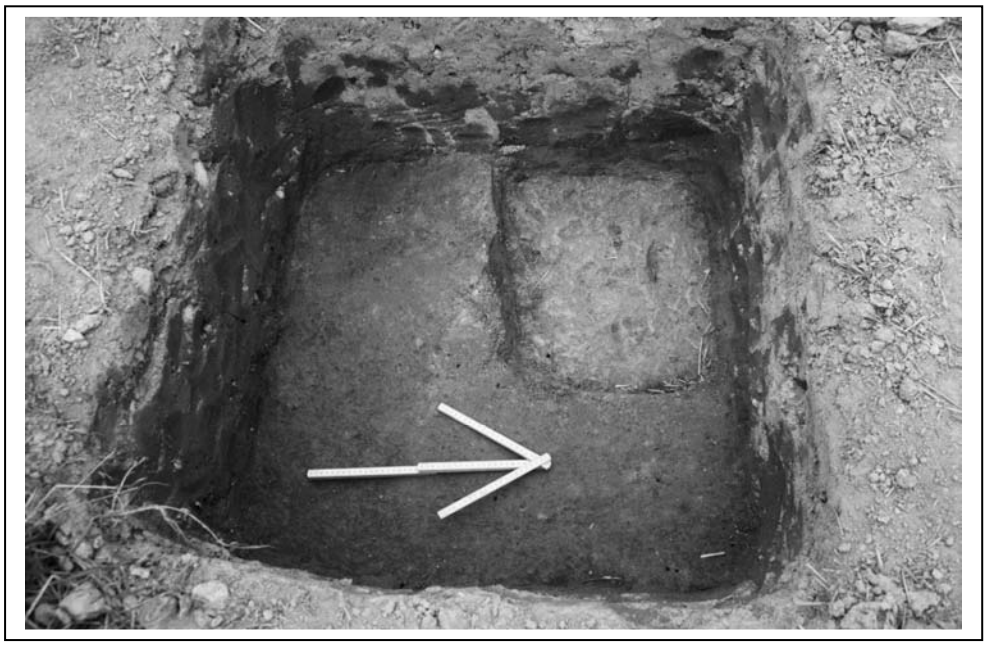

F145678:5 Koekuoppa 1050/1790. Kyntökerroksen ja pohjasaven rajalla erottuu tummempana hiilistä maata. Kuopassa ei ollut mitään löytöjä. Idästä.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI SIKUNSUO
Johanna Seppä 2008

L 5196 Vanha kaivauskuva. Kyrkslätt Kauhala, Sikunsuo. Rikkain löytöalue suon koillisreunalla. Kuv. A. Europaeus 1917.

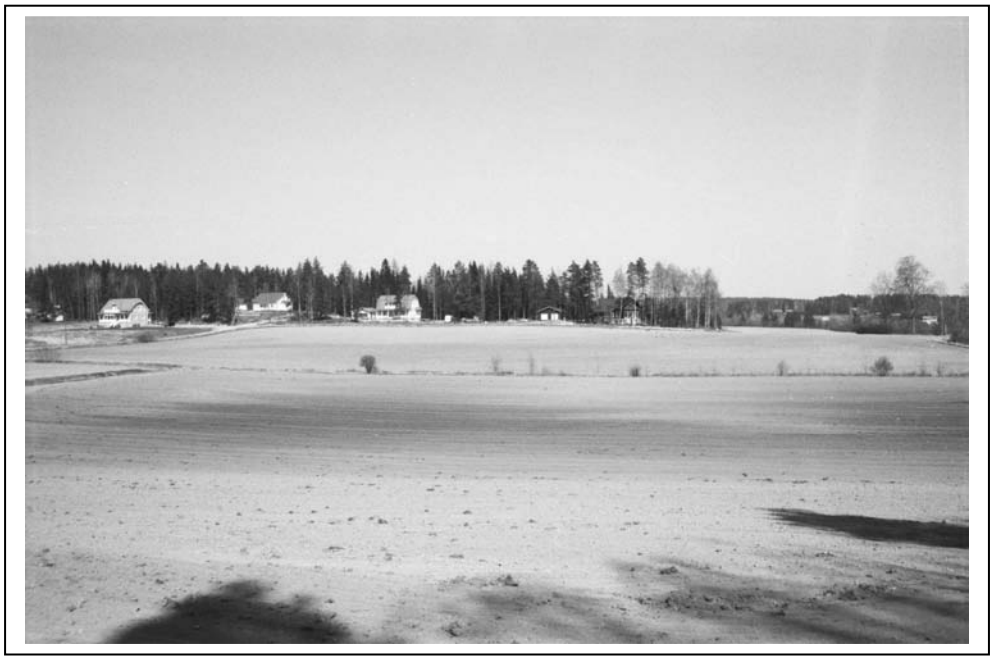

F145677:1 Sama alue vuonna 2008. Harjanteelle on rakennettu taloja. Pellon alue on hieman kaventunut. Sikunsuon notko erottuu tummana alueena kuvan keskellä. Lounaasta.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI SIKUNSUO
Johanna Seppä 2008

L 4943 Vanha kaivauskuva. Kyrkslätt Kauhala, Sikunsuo. Näköala rikkaimmalta löytöalueelta Loojärvelle. Kuv. Julius Ailio 1916

F145677:4 Sikunsuon asuinpaikan ylälaitaa vuonna 2008. Kuvattu tieltä pellon luoteispäästä. Metsikössä on uusia taloja ja pellon reunassa tie, joka ilmeisesti peittää yläkuvassa olevan Ailion kaivauspaikan. Loojärvi jää harjanteen taakse. Runsainta pintalöytöaluetta koekuopitetaan. Luoteesta.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI SIKUNSUO
Johanna Seppä 2008

F145677:8 Koekuoppia Sikunsuon runsaimmalla pintalöytöalueella. Kiviaita erottaa muokatun pellon pihamaana olevasta kesannosta. Kaakosta.

F145677:10 Koekuoppa 1060/1700 muokatun pellon ja kesannon rajalla. Kyntökerroksen syvyys on 35 cm ja sen alla on luontaista kellertävän harmaata hiesua. Kyntökerrokseen oli sekoittunut kvartsi-iskoksia.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI KOIVISTOÅKERN
Johanna Seppä 2008

F145676:6 Koekuoppa 920/1890. Kyntökerroksen paksuus on vain 20 cm ja sen alla on luontaista veden kerrostamaa hietaa. Kuvan oikeassa laidassa näkyy myös hieman tummaa ojaleikkausta. Kaikki Koivistoåkernin koekuopat olivat löydöttömiä.

F145676:7 Koekuopitusta Kauhalantien länsilaidalla. Paikalla oli pintalöytönä muun muassa kivikirveen kantaosa. Koekuopat olivat löydöttömiä. Etelästä.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI SIKUNSUO 2
Johanna Seppä 2008

F145677:6 Kuvassa vasemmalla Sikunsuon asuinpaikka, Sikunsuo erottuu tummana notkon pohjalla ja Sikunsuo 2 löytöalue on sen eteläreunalla. Luoteesta.

F145679:1 Koekuopitusta Sikunsuo 2:n pintalöytöalueella. Idästä.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI SIKUNSUO 2
Johanna Seppä 2008

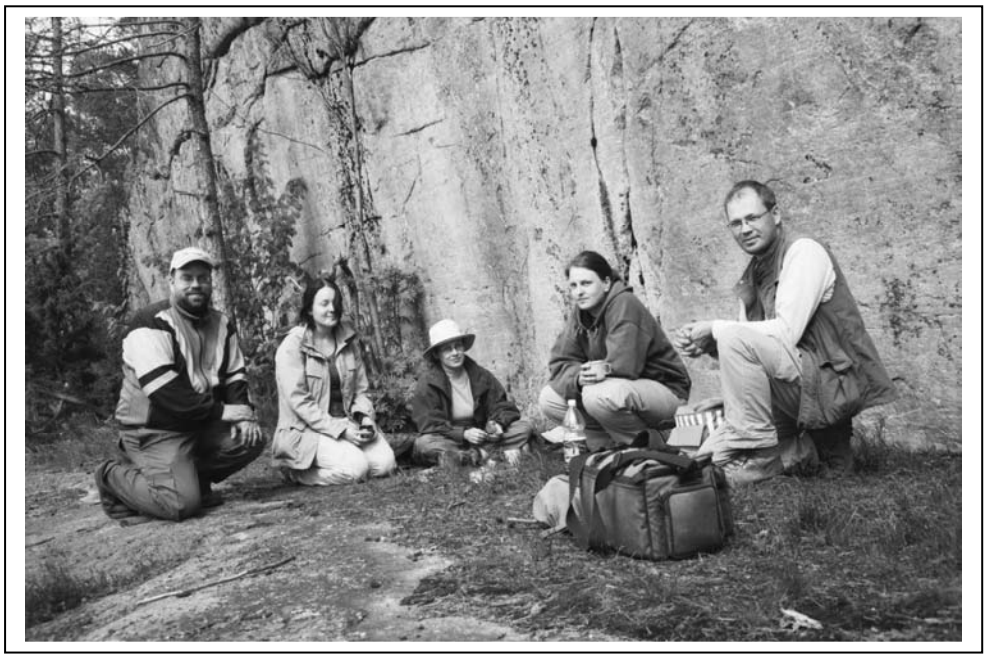

F145679:2 Ryhmäkuva. Vasemmalta: Eero Kuikanmäki, Noora Taipale, Paula Kouki, Satu O'Ceallachain ja Petro Pesonen.

Kuv. J. Seppä 2008

KIRKKONUMMI KAUHALA
Johanna Seppä 2008

Yleiskartta pintalöytöpaikoista 1:2500
Pohjakarttoina käytetty maastokarttaa 203209 ja
Westerkulla Golfin Master Plan -karttaa

Piirt. Petro Pesonen

- pintalöytöpaikka
- kiviröykkiö
- tutkimusalueen raja
- valtaoja
- kivikko
- 35 korkeuskäyrä

N
karttapohjoinen

50 100 m

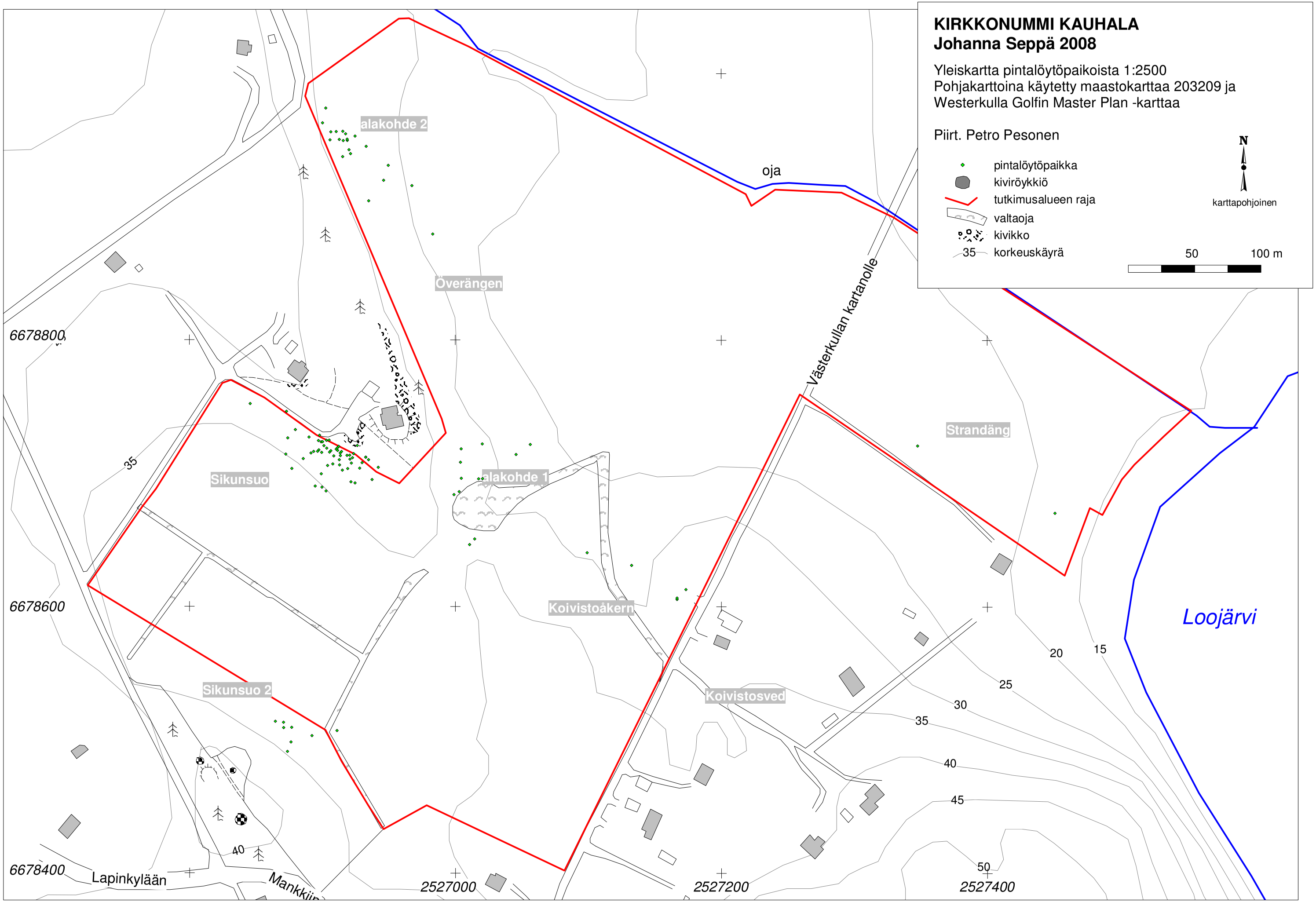

KIRKKONUMMI KAUHALA
Johanna Seppä 2008

Yleiskartta tutkimusalueesta 1:2500
Pohjakarttoina käytetty maastokarttaa 203209 ja
Westerkulla Golfin Master Plan -karttaa

Piirt. Petro Pesonen

koekuoppa
kiviröykkiö
tutkimusalueen raja
valtaoja
kivikko
35 korkeuskäyrä

N
karttapohjoinen

50 100 m

alakohde 2
Överängen
oja
Västerkullan kartanolle
Strandäng
Sikunsuo
alakohde 1
Koivistoåkern
Koivistosved
Sikunsuo 2
Loojärvi
Lapinkyläänn
Mankkiin
6678800
6678600
6678400
2527000
2527200
2527400
35
40
20
15
25
30
35
40
45
50

KIRKKONUMMI KAUHALA Sikunsuo ja Överängen
Johanna Seppä 2008

Yleiskartta 1:1000
Koekuopat
Piirt. Petro Pesonen

löydöllinen/löydötön koekuoppa

rajamerkki

kiveys/kivikko

35 korkeuskäyrät metrin välein

N
neulapohjoinen

10 20 30 40 m

1360
1320
1280
1240
1200
1160
1120
1080
1040
1000

1620 1660 1700 1740 1780 1820

peltoa

muinaisranta

kesanto

kesanto

peltoa

ladon pohja

37
36
35
34
33
32
31
30
29
28